

Capellades (Barcelona) 29 de setembre de 2024.

En repetides ocasions, i emmarcades dins d'estupendes converses que mantinc amb Jesús Lechón, Cronista oficial de la Vila de Calamocha, he comentat que em sembla una llàstima que a Catalunya no mantinguem —excepte comptades excepcions— una figura com la del Cronista Oficial. El que no queda escrit no perdura, i hem perdut ja tantes i tantes tradicions, hem oblidat fets, hem deixat enrere les nostres històries... aquestes històries que conformen les peces de la nostra Història amb majúscules. Diu la Real Associació Espanyola de Cronistes Oficials que els seus membres treballen per publicar recerques, articles i cròniques que documenten i preserven la història, les tradicions i la cultura de les nostres regions i municipis. Necessari. Imprescindible. Obligat, diria.

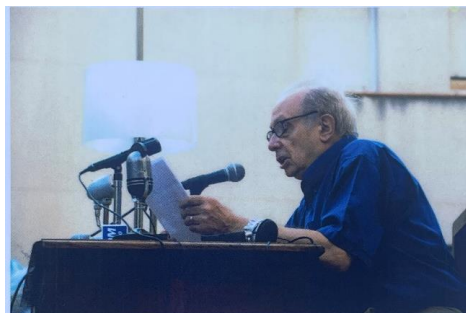
Si bé la meua vila, Capellades, mai ha comptat amb un cronista oficial, si preguntéssim a qualsevol veí sobre aquesta figura, segur que, sens dubte, tots ens contestarien amb el mateix nom: Jordi Sabater.

Dibuix de Jordi López Alert

Jordi Sabater i Cardús (Capellades 1927-2020) Persona extravertida i de caràcter curiós, apassionat de la música, de la ràdio i de la cultura en general, va participar de la forma més activa possible en la vida cultural de Capellades.

Director i conductor durant més de vint-i-cinc anys del programa radiofònic “Calaix de sastre” en Ràdio Capellades. Durant deu anys, va participar escrivint la secció “vitralls” en la revista capelladina “La Miranda”. Des de jove, no va haver-hi acte o celebració al poble que no comptés amb la seva col·laboració. Els joves d'ara dirien que va ser el primer «speaker» oficial de la Vila, però va anar més enllà, publicant i documentant milers d'històries que fan evitar l'oblit. Forner de professió durant tota la vida, va ser reconegut com a mestre artesà.

Avui, 29 de setembre de 2024, una gran munió de veïns hem omplert l'assegador del nostre Molí Paperer¹ on a dia d'avui encara es fabrica paper artesanal, fulla a fulla, per a aplicacions molt selectes.

El que ens ha portat a pujar els llargs trams d'escaleres que condueixen a la part alta del Molí ha estat el regal que els fills de Jordi Sabater han fet avui a la història i la memòria local. Complint amb els desitjos del seu pare —ho havia comentat en alguna entrevista— avui surt a la llum “Vitralls”, una recopilació de vuitanta articles que Jordi Sabater va escriure en la revista mensual “La Miranda”, editada entre els anys 1988 i 2009.

Projecte que en vida de Jordi no va veure la llum, i que ara en 2024, quatre anys després del seu traspàs, la família s'ha encarregat d'editar i publicar per a homenatjar-lo.

Entre els textos es poden trobar records de joventut de Jordi, nombroses històries i efemèrides capelladines, pensaments i punts de vista sobre les noves tecnologies i els temps moderns. Anècdotes i cròniques extretes d'una persona amb una ment extremadament fascinatora i atenta.

L'acte d'avui, conduït pel meu amic Pep López —garantia de solvència— ha començat amb el comentari que presentàvem un llibre en què l'autor ja no podia ser present. Així i tot, Pep ha intentat no donar a l'acte la categoria d'homenatge. Discrepo. Ha estat un homenatge, correcte, lleial a la veritat, respectuós i merescut a la figura del qual jo hagués nomenat en vida Cronista Oficial de la Vila de Capellades.

Hem iniciat amb un repàs a la seva trajectòria, una petita entrevista amb les seves dues filles i el seu fill, que ens han explicat una mica com ha anat el procés creatiu del llibre, i com he comentat anteriorment, Jordi era un gran amant de la música, hem escoltat en directe dues magnífiques interpretacions de corda a les mans dels germans Prat, músics de prestigi internacional.

Tot això, esquitxat d'un audiovisual que ens anava recordant imatges de Jordi, unes de familiars i d'altres amb ell "en acció". L'acte ha finalitzat amb la lectura de tres articles del llibre, el primer llegit pel periodista i poeta Leonard del Rio, amb qui Jordi havia col·laborat en diverses ocasions, fragment que tracta sobre la cavalcada dels Reis Mags. La lectura següent he tingut l'honor de llegir-la jo mateix. Pep em va comentar que estava feta "a mida", i així ha estat, perquè tractava del meu tema: La guerra civil espanyola. En aquest article, Jordi ens parlava dels nens refugiats d'altres parts d'Espanya que havien vingut a Capellades, i van ser bastantes les cases que van acollir aquests nens, com un més de la família... Llegint-lo, penso que la història gira i gira, es repeteix i es torna a repetir. Tant de bo, mai més cap nen del món hagi de ser acollit per una família aliena, fugint d'una guerra...

El perquè d'haver estat triat per a aquesta lectura, a part del meu perfil literari sobre la guerra civil, ha estat que també vaig ser un dels col·laboradors de Jordi, en el meu cas, en la ràdio, on li vaig acompanyar des de la zona tècnica des dels inicis del seu programa, en 1983 i durant diversos anys. Em permeto el luxe de compartir-lo també amb vosaltres:

APUNTS D'UNA GUERRA

La revista *Sàpiens* ens recorda a moltes de les seves pàgines fets reals de la guerra de 1936 que molts vam viure, de prop o de lluny, però que no se'ns esborraran fàcilment.

L'Anoia va ser una de les comarques de la part republicana que més nombre d'infants va acollir. Nens i nenes que fugien –en sentit figuratiu– del front de Madrid. Els nostres pobles catalans els van obrir els braços. És història recent que ens els nostres dies no hem pas d'oblidar.

Capellades va acollir un bon nombre d'aquests nens que van ser recollits de les escoles d'Aluche i Carabanchel, i d'altres barris madrilenys de la perifèria. Els de la nostra vila eren del Col·legi Joaquin Costa, Puerta de Toledo, de Madrid.

A molts llocs, mentre es furga la terra per fer fonaments per a nous edificis, es descobreixen refugis que servien d'amagatall quan sonaven les sirenes d'alarma i s'apropava el salvatge bombardeig a la indefensa població civil.

La nostra vila i els afores van sofrir dos o tres atacs sobre la pròpia pell, i una casa de la Torre Baixa va quedar escapçada: Cal Farreras. Alguns recordaran l'estrall que el fet va produir. Una bomba va tombar la màquina de vapor d'un tren de mercaderies per immobilitzar el trànsit ferroviari davant del Capelló.

Segons les cròniques, els bombardejos de Barcelona inauguraven fa més de seixanta anys una pràctica cruel: el càstig a la població indefensa, que es refugiava en gran part als túnels dels metros, llavors Transversal i Gran Metro, per quedar salvats de l'escomesa de les "paves" amb la seva pluja de metralla.

Al Museu d'Història de Catalunya del Port Vell es poden veure en imatges grups de persones dirigint-se atropelladament als refugis. Patètic.

El cel de Barcelona era escrutat per potents reflectors per tal que les bateries antiaèries poguessin actuar, però rarament feien caure els bombarders.

L'obrador del forn de casa, amb voltes d'arc i cobert per fogots, era el nostre amagatall, que compartíem amb la família Rotes –de Cal Carboner– i les germanes Paquita i Josefina Segura –veïnes–, quan s'acostava el roncar fatídic de l'aviació, que a voltes confoníem amb els caces republicans del camp d'Igualada que venien a donar un tomb. Un tronc a la boca ens preservava les mandíbules.

L'edifici Garcia Fossas va ser convertit en hospital. Algun soldat ferit del front de l'Ebre, ja recuperat, es passejava pel pati tot increpant l'esquadrilla de "rates" i dient: "Al front us voldria veure, presumits!". No sé si els pilots sentien l'improperi.

La gran majoria de nens i nenes madrilenys van ser evacuats sense el consentiment dels seus pares i conduïts cap a llocs més segurs, a poblacions de Catalunya. Entre elles, Capellades, que va ser convidada a donar escalf i caliu de llar a uns nens indefensos.

No oblidaré aquella tarda del 9 d'octubre de 1936, en què van arribar i van ser duts al Teatre de La Lliga amb les seves justes i precàries pertinences i gairebé tots calçats amb sandàlies de goma.

Moltes famílies capelladines els van recollir per integrar-los com un membre més de la família i compartir el que es diu “el pa i la sal”. Alguns es van convertir en nous capelladins i van participar de la vida del poble tot bevent aigua de la Font Cuitora, que màgicament els va fer quedar entre nosaltres. D’altres van tornar a les seves llars i una minoria van ser evacuats a França a la retirada.

El noi de casa es deia Miquel Guerra i era germà del noi de l’estanc del carrer Major, que es deia Manolo. Eren fills d’un esmolet ambulat. Amb el Miquel anàvem a la muntanya, juntament amb el meu pare Sisquet i el meu germà Jaume, amb pantalons de vellut perquè els esbarzers no ens esgarrapessin les cames. Portàvem pinyots per a la cuina econòmica. L’Anton Maria dormia encara al bressol.

Però si voleu saber més coses de la integració a la vida capelladina d’aquests nens que ens van portar, pregunteu a l’Aquilino Lozano o als germans Macarrilla de las Heras, que en sabran més que jo i us donaran noms, fets i vicissituds d’uns nens que van aixoplugar-se sota la capa de la solidaritat capelladina amb totes les seves conseqüències favorables o adverses.

El cas és que la cruel guerra els va marcar un destí bo o no tan bo, allunyats del lloc on van néixer. La història d’aquest afer és més o menys aquesta. Julian Manrique es va convertir en un gran actor, i un altre va arribar a ser professor de llengua catalana. Jo acabo d’apuntar els fets. Segur que algun seguidor de la història ja tindrà cura d’obrir més pàgines d’aquests esdeveniments que a voltes ens vénen a la memòria.

A reveure.

Jordi Sabater.

Revista la Miranda num. 202 – juny del 2005

La tercera i última lectura, ha anat a càrrec de Núria Plumed, que va ser la segona veu de Jordi durant diverses temporades de ràdio, i que versava sobre la influència que tenen les ràpides formes, vies de comunicació i transport contra la vida de comunitat i les relacions entre veïns al poble.

Marxem amb la sensació de'emportar-nos a les mans un petit tresor. Aquest llibre és història, és tan història com el més especialitzat dels maons d'universitat. És història perquè gràcies a llibres com aquest, continuarem conservant els nostres records, tradicions i la nostra cultura. La nostra història.

El llibre de qui va ser el nostre cronista.

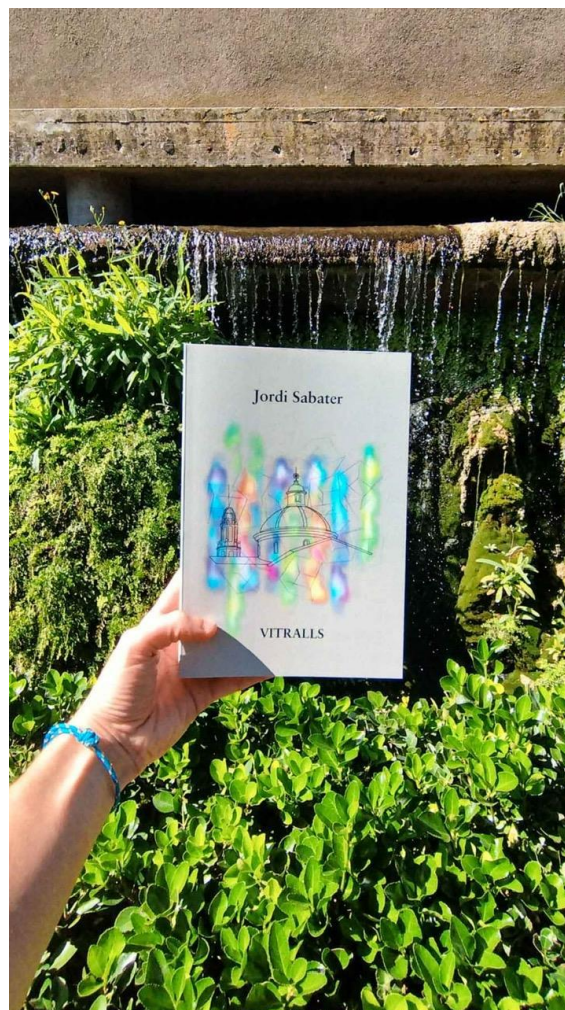

Foto:Anna Costa

Rafa Saiz.

*1: <https://www.mmp-capellades.net>

